

LXQt'in ääntämisestä

Kansainvälisen viestinnän yleistyttyä ei ole järin harvinaista joutua tilanteeseen, jossa käsiteltävänä olevaa tekstiä on mahdollista ääntää ilman työlästä lisätietojen hankkimista. Kun esimerkiksi saan tietää, että ulkomaalainen taiteilija käyttää itsensä nimeä 緒方_春斗 tai elokuva on nimeltään कसूर, se kieltämättä hidastaa minua. Vielä huomattavasti hankalammaksi asia muodostuu, jos nimiä ei ole saatavilla sähköisessä tekstimuodossa¹ eikä kirjoitusmerkkien [Unicode-arvoja](#) siis voi mekaanisesti etsiä.

Lievempiä ongelmia aiheuttavat latinalaisin, kyrillisin tai kreikkalaisin aakkosin kirjoitetut sanat, joitten tarkoitettu ääntämys jää epäselväksi. Esimerkiksi nykykreikan sanan *δημοτική* voi kii-reisessä tilanteessa, suomenkielisen tekstin yhteydessä, lausua [muinaiskreikkaa](#) mukailleen /dēmotikē/; ajan salliessa voi sitten tarkastaa, että täsmällinen kirjoitusasu olisi *δημοτική* ~ *dimotikí* ja vastaava ääntämys (suomen suuntaan pyöristettynä) /ðimotiti./.

Erityisen usein tarkoitettu ääntämys jää epäselväksi englanninkielisten, tavalla tai toisella perinteisestä henkilönimistöistä poikkeavien nimien kohdalla. Näin kävi minulle, kun tutustuin käyttöjärjestelmä Lubuntun /lubu·ntūn/ työpöytäympäristöön [LXQt'iin](#) /äl+äks+kjütin/.

Lubuntun [aiemman työpöytäympäristön](#) nimi *LXDE* ei aiheuta päänvaivaa, sillä olen linjannut, että kaikki tavallisista latinalaisista aakkosista muodostuvat lyhenteet voi ja jopa tulisi lausua kirjaimittain nykysuomen yleisen käytännön mukaan: *BBC* /bē+bē+sē/ mieluummin kuin /bī+bī+sī/; *GmbH* /gē+äm+bē+hō/ mieluummin kuin /gē+em+bē+hā/; *USA* /ū+ās+ā/ mieluummin kuin /ū+es+ā/ tai /jū+es+ej/; *W. C. Fields* /kaksois+vē sē fīldz/ mieluummin kuin /dabʎ+jū sī fīldz/.

1 »Sähköinen tekstimuoto» viittaa useimmiten [tekstiedostoihin](#) ja [asiakirjatiedostoihin](#).

Eri lähteissä törmäsin hajatielisiin, esimerkiksi taivutusmuotoihin, jotka viittasivat siihen, että *LXQt*, tarkemmin sanottuna sen loppuosaa, ei olisikaan varsinainen lyhenne vaan sanaleikki. [Tuotteennimiin liittyvät sanaleikit](#) on nykyään englanninkielisen Wikipedian avulla usein hyvin helppo jäljittää, mutta tällä kertaa näin ei ollut.

LXQt'ia käsittelevä englanninkielinen Wikipedia-artikkeli ei tarjoa ääntämishohjetta. Se kertoo nimen *Qt*-osan viittaavan toiseen työpöytäympäristöön nimeltä *Razor-qt*², mutta myöskään [tätä käsittelevä artikkeli](#) ei ota kantaa ääntämykseen. *Razor-qt*'ista pääsin etenemään ohjelmointiympäristö *Qt*'ia käsitteleviin artikkeleihin ([englanninkieliseen](#) ja [suomenkieliseen](#)). Nämä olivat molemmat sitä mieltä, että tuotteenimi *Qt* tulisi lausua /kjüt/, ei /kjütī/ (englanniksi) tai /kütē/ (suomeksi). Englanninkielisessä Wikipediassa asiaa oli tahdottu suorastaan painottaa, kolmella erillisellä lähdeviitteellä.

Tulkitsen tätä seuraavasti:

1. *LXDE* on isokirjainlyhenne - /äl+äks+dē+ē/.
2. *Qt* ei ole lyhenne vaan erisnimi, joka on kirjoitettu tahallisesti väärin - /kjüt/.
3. *LXQt* on erisnimi, joka muodostuu isokirjainlyhenteestä ja tahallisesti väärin, ilman ääntämerkkiä, kirjoitetusta erisnimestä - /äl+äks+kjüt/.

Kokonaisuus on suomalaisen kielenhuollon näkökulmasta niin poikkeuksellinen, ettei siihen nähdäkseni ole mahdollista muodostaa aukotonta oikeakielisyysskantaa. Itse lähdin siitä, että *LXQt* on yhdyssanaerisnimi, jolloin sen alkuosan voi ääntää suomalaisittain ja loppuosan englantilaisittain, suomen suuntaan pyöristäen - vertaa *Pohjois-Wales* /pohjois+weɪlz/. Perusteltuna voi kyllä pitää myös ajatusta, että näin hankala vieraskielinen nimi tulisi ääntää kokonaan alkukieltä mukaillen, siis /el+eks+kjüt/.

2 Suositeltava ääntämys lienee amerikanenglantia mukaileva /reɪzərkjüt/.

Tarkastin yhden /kjüt/-ääntämystä tukeneista lähdeviitteistä.
Tahdon tallentaa tähän muutaman olennaisimman kohdan kyseisestä
Internet archive /intər+net arkaiṽ/ -sivusta.

Sivun otsikko ja linkki: [Qt - company - about us](https://www.qt.io/about-us/)

Sivun verkko-osoite (URL):

[https://web.archive.org/web/20170222172844/https://www.
qt.io/about-us/](https://web.archive.org/web/20170222172844/https://www.qt.io/about-us/)

Kuvaotteita:

<h2>About Us</h2> <p>The Qt Company is responsible for all Qt activities including product development, commercial and open source licensing together with the Qt Project under the open governance model.</p>	<h2>Background</h2> <p>First developed in 1994, Qt ("cute") is the leading independent technology for cross-platform development with over 70+ industries developing Qt-based products on desktop, embedded and mobile operating systems. 5 out of 10 Fortune</p>
--	--

Vastaavat sisällöt tekstimuodossa:

435 captures[,] 20 Sep 2014 - 11 Jan 2021[.]

FEB 22[,] 2017[.]

About Us[:] The Qt Company is responsible for all Qt activities including product development, commercial and open source licensing together with the Qt Project under the open governance model.

Background[:] First developed in 1994, Qt (“cute”) is the leading independent technology for cross-platform development with over 70+ industries developing Qt-based products on desktop, embedded and mobile operating systems.

Lopuksi huomautettakoon, että myös nimen *LXQt* taivuttaminen vaatii erityistä huomiota. Isokirjainlyhenteen *LXDE* kohdalla kaksoispisteen käyttäminen on yksiselitteinen ratkaisu, esimerkiksi sisätulento- eli illatiivimuoto kirjoitetaan *LXDE:hen* /äl+äks+dē+ēhen/. Yhdyssanaa *LXQt* kuitenkin tulisi käsitellä ikään kuin sen kirjoitusasu olisi **LX-Kjuut*; sisätulennoksi muodostuisi johdonmukaisesti *LXQtiin*. Katson kuitenkin, että kirjoitusasu on perin vaikea hahmottaa ja lisäksi siihen harkinnanvaraisen heittomerkin: *LXQt’iin*. - Ei ole oma keksintöni, että näin joskus voi ja on syytäkin tehdä. »Uusi kieliopas» tarjoaa seuraavan heittomerkin käyttöä koskevan lisäohjeen: »Joskus heittomerkki voi olla muutenkin tarpeen selvyyden vuoksi, esim. engl. *Attlee’a* [ätliä], unk. *Nagyi’lle* [nadjille] (nominatiivi ääntyy [nadj]).» (ITKONEN-MAAMIEN 2007: 58; heittomerkin käytöstä ks. myös s. 27.)

Kirjallisuutta

ITKONEN, TERHO - MAAMIEN, SARI 2007: Uusi kieliopas. 3., tark. p. ISBN 978-951-31-3838-7 (sid.). 452 s.